

Досудова угода про співпрацю –

дієвий спосіб протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (на основі вивчення світового досвіду)

А. М. Волощук

кандидат юридичних наук, доцент, ректор
Одеського державного університету внутрішніх
справ

У статті розглядається досудова угода про співпрацю. Характеризуються актуальні питання сутності досудової угоди як способу протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на основі вивчення світового досвіду.

Ключові слова: досудова угода, організована злочинність, корупція, незаконний обіг наркотичних засобів.

В статье рассматривается досудебное соглашение о сотрудничестве. Характеризуются актуальные вопросы сущности досудебного соглашения как способа противодействия незаконному обороту наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров на основе изучения мирового опыта.

Ключевые слова: досудебная сделка, организованная преступность, коррупция, незаконный оборот наркотических средств.

The article deals with pre-trial agreement on cooperation. The author describes the issues of substance pretrial agreement as a means of combating illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and precursors based on the study of international experience.

Keywords: pretrial agreement, organized crime, corruption, illicit trafficking of narcotic drugs.

Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів переважно здійснюється в рамках організованої злочинності. Цим видом злочинності займаються однорідні за складом і добре сформовані, часом досить великі злочинні об'єднання. Міцність цих злочинних організацій ґрунтується на неймовірній жорстокості, характерній як для придушення конкуруючих груп, так і для внутрішніх стосунків [1]. Саме завдяки жорсткій внутрішній дисципліні, таємності і конспірації злочинні угруповання існують упродовж довгого проміжку часу і продовжують діяти, незважаючи на те, що їхніх членів одне за одним притягують до відповідальності. На їхнє місце приходять нові особи, а ті, які були притягнені до відповідальності, майже ніколи не виказують організаторів та інших учасників злочинної організації чи угруповання, оскільки зберігають обітницю мовчання та побоюються розправи з їх боку або самі залежні від вживання наркотиків, або мають надію на підтримку своїх спілників. Отже, чи не єдиним способом знешкодження тієї чи іншої злочинної організації чи угруповання, крім оперативної розробки, вбачається спонукання одного з членів такої злочинної організації чи угруповання свідчити проти інших її учасників, зокрема керівників злочинного осередка, для чого необхідно зацікавити цю особу і забезпечити їй та членам її родини належний захист з боку працівників правоохоронних органів. Чи може таким спонукальним елементом бути досудова угода про співпрацю?

Саме у встановленні доцільності введення в систему кримінального правосуддя України інституту досудової угоди про співпрацю шляхом аналізу зарубіжного досвіду з цього питання

та з'ясуванні як позитивних, так і негативних сторін цього інституту полягає мета нашої статті.

Що ж являє собою досудова угода про співпрацю? Це угода між сторонами обвинувачення і захисту, у якій зазначені сторони узгоджують умови відповідальності підозрюваного або обвинуваченого в залежності від його дій після порушення кримінальної справи або на стадії пред'явлення обвинувачення.

Слід зауважити, що з цього приводу є чималий світовий досвід. Ця практика дуже ефективна й у США, і в Європі, її метою є підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю, виявлення і розкриття скоєних злочинів, що давно зріло в суспільстві. Інститут, який прийнято називати «угодою з правосуддям», був відомий ще в середньовіччя у Британії. Тоді існувало таке поняття, як «апеляція розкаяння»: злочинець міг уникнути смерті (а до смерті засуджували в той час не тільки за вбивство, а й за крадіжку), якщо він розповідав владі про злочини, вчинені іншими. Правда, врешті-решт, ця практика припинила існування – надто багато обмовляли своїх знайомих і навіть родичів, а поки влада розбиралася в їхніх свідченнях, злочинці тікали з в'язниці. «Угода з правосуддям» у сучасному розумінні виникла наприкінці ХІХ ст. в США і швидко набула значного поширення. Так, сьогодні існує багата практика застосування досудових угод у Великобританії, Канаді, Франції, Німеччині та інших країнах. Одним з найвідоміших злочинців, які уклали угоду з правосуддям, є Аль Капоне, котрий у 1931 р. визнав свою провину в несплаті податків в обмін на зняття більш тяжких звинувачень і обіцянку прокурора вимагати мінімального покарання.

Сьогодні у світовій практиці існує два типи угод, які підходять під визначення «досудова угода про співпрацю»:

1) договір з прокуратурою, на основі якого тільки в США ухвалюється не менше 90% усіх вироків. Суть його полягає в тому, що в обмін на визнання провини прокуратура знімає з обвинуваченого частину звинувачень або перекваліфіковує злочин з більш тяжкого в менш тяжкий;

2) перетворення обвинуваченого в свідка обвинувачення. Суть у тому, що в обмін на свідчення проти спілників підозрюваний отримує «прокурорський імунітет» – повне або часткове звільнення від відповідальності. Правда, якщо в прокурора з'являються нові докази, на основі яких він може досягти винесення обвинувального вироку, угода може бути розірвана. Насправді таке відбувається вкрай рідко.

Крім того, у кримінальному судочинстві Іспанії та Італії, а також деяких інших європейських держав застосовуються угоди, об'єктом яких є не сама провинність, а формальна згода обвинуваченого з обвинувальним вироком або «позначення покарання» – т. зв. «патеджаменто». В обох випадках обвинувачений, вступаючи в таку угоду, може не визнавати себе винним. В обмін на його співпрацю законом передбачено обмеження міри покарання (не більше 6 років позбавлення волі – в Іспанії) або певна знижка (зниження терміну позбавлення волі на 1/3 – в Італії). Судове слідство при цьому не ведеться.

Уже виповнилось 2 роки, як у Російській Федерації за прикладом західного правосуддя був прийнятий закон, яким у процедуру здійснення кримінального правосуддя впроваджено принципово новий для Росії інститут досудової угоди про співпрацю. У Кримінально-процесуальний кодекс РФ (далі – КПК

РФ) була включена нова глава, яка присвячена особливому порядку прийняття судового рішення при укладанні досудової угоди про співпрацю. Зауважимо, що в Росії і до прийняття вказаного закону вже діяв особливий порядок прийняття судового рішення за згодою обвинуваченого з пред'явленим йому обвинуваченням. Він зарекомендував себе дуже добре, але не розв'язав завдання боротьби з організованою злочинністю і корупцією. Особи, що причетні до вчинення злочинів цієї категорії, як звичайно, відмовляються від давання показань на співучасників та організаторів. Коли новий закон обговорювали, всі говорили, що нові зміни потрібні саме для таких справ. Справді, цей закон спрямований на протидію організованим формам злочинності шляхом залучення правоохоронними органами до співпраці осіб, які входять до організованих груп і злочинних співтовариств, на умовах скорочення їм кримінального покарання і поширення на них заходів державного захисту. Положення цього закону подаються як реальні засоби протидії організованій злочинності, наркоторгівлі, відмиванню злочинних доходів і враховують позитивний досвід, накопичений аналогічними правовими інститутами зарубіжних країн при укладанні угоди про співпрацю підозрюваного (обвинуваченого) з органами досудового слідства і дізнання.

Укладення досудової угоди про співпрацю допускається тільки на досудовому слідстві і не можливе при проведенні розслідування у формі дізнання та у справах приватного звинувачення. Право звернення з клопотанням про укладення досудової угоди про співпрацю мають підозрювані і обвинувачені на стадії попереднього розслідування. «Угода з правосуддям» по-

лягає у зобов'язанні вчинити з метою сприяння слідству конкретні дії, які повинні мати характер пом'якшувальних покарання обставин, зокрема до таких дій належать: явка з повинною, активне сприяння розкриттю й розслідуванню злочину, викриттю і кримінальному переслідуванню інших співчасників злочину, розшуку майна і відшкодуванню збитків, завданих злочинцем. Дії, зазвичай, полягають у передачі правоохоронним органам інформації (даних) про інших співчасників злочину, про місця їх перебування, про відомі злочини, скоєні іншими особами, про місцезнаходження розшукуваного майна тощо. Ці дані викладаються в клопотанні, яке оформляється на ім'я прокурора і направляється слідчому, який у разі визнання такого клопотання законним і обґрунтованим направляє його протягом трьох діб з моменту його надходження прокурору разом з відповідною постановою. До того ж слідчий за російським законодавством має право ухвалити постанову про відмову в задоволенні клопотання, яка може бути оскаржена підозрюваним чи обвинуваченим, а також його захисником керівнику слідчого органу.

Документи, що надійшли від слідчого, прокурор зобов'язаний розглянути протягом трьох діб. За результатами розгляду клопотання прокурор має право або задовольнити клопотання про укладення досудової угоди про співпрацю, або відмовити в його задоволенні, про що ухвалюється постанова. У разі прийняття постанови про відмову в задоволенні клопотання про укладення досудової угоди про співпрацю ця ухвала може бути оскаржена слідчим, підозрюваним або обвинуваченим, а також його захисником вищестоящому прокурору. Якщо прокурор задовольняє клопотання про укладення досудової уго-

ди про співпрацю, він запрошує до себе підозрюваного або обвинуваченого, його захисника та слідчого для безпосереднього укладання та підписання досудової угоди про співпрацю. Підозрюваний чи обвинувачений після укладення угоди про співпрацю повинен виконати взяті на себе зобов'язання, зазначені в угоді. Після надходження кримінальної справи прокурору для затвердження обвинувального висновку останній у разі дотримання та виконання зобов'язань угоди про співпрацю приймає подання про особливий порядок проведення судового засідання та винесення судового рішення за цією кримінальною справою.

Якщо в ході попереднього розслідування виникне об'єктивна необхідність змінити обвинувачення в менш сприятливий для обвинуваченого бік, слідчий і прокурор повинні запропонувати йому внести відповідні зміни до раніше укладеної угоди. У разі відмови обвинуваченого від зміни угоди вже здійснене ним сприяння розслідуванню повинно розглядатися як пом'якшувальна обставина або – у справах про злочини невеликої або середньої тяжкості – як підстава для закриття кримінального переслідування внаслідок дійового каюття.

Остаточне рішення у застосуванні особливого порядку проведення судового засідання та ухвалення судового рішення за кримінальною справою щодо обвинуваченого, з яким укладено угоду про співпрацю, залишається за судом. Суд повинен переконатися, що державний обвинувач мотивовано підтверджує активне сприяння обвинуваченого слідству, що угода укладена добровільно, що на всіх етапах укладення угоди брав участь захисник, забезпечуючи права обвинуваченого на захист, і що взяті на себе зобов'язання підсудним виконані. У разі якщо вста-

новлено, що особою, з якою уклали досудову угоду про співпрацю, були надані неправдиві відомості або приховані від слідчого або прокурора будь-які інші істотні обставини вчинення злочину, суд призначає йому покарання у загальному порядку. Особливий порядок проведення судового засідання та винесення судового рішення також не застосовуються, якщо сприяння підозрюваного чи обвинуваченого слідству полягало лише в повідомленні відомостей про його власну участь у злочинній діяльності. Крім того, якщо в судді виникли вмотивовані сумніви щодо вини підсудного в інкримінованому йому злочині, у будь-якому випадку приймається рішення про призначення судового розгляду в загальному порядку.

На наш погляд, слід зазначити, у чому ж полягає цінність досудової угоди про співпрацю для держави, а в чому для обвинуваченого. Цінність подібних угод для органів державної влади значна: по-перше, це чи не єдиний спосіб повної ліквідації тієї чи іншої злочинної організації чи угруповання; по-друге, це економія часу і бюджетних витрат на судовий розгляд; по-третє, сам злочинець, який уклав таку угоду, несе відповідальність, хоча й у вигляді доволі м'якого покарання.

Обвинувачених подібні угоди повинні цікавити як спосіб зменшення строку чи розміру покарання без ризику розправи з боку інших учасників злочинної організації чи угруповання. Так, у разі укладення досудової угоди про співпрацю за наявності пом'якшувальних і відсутності обтяжливих обставин строк або вид покарання не може перевищувати половини максимального строку або виду найбільш суворого покарання, передбаченого відповідною статтею Криміналь-

ного кодексу РФ (далі – КК РФ). Однак якщо за злочин може бути призначене довічне позбавлення волі або смертна кара, то для укладення угоди про співпрацю та відповідно незастосування цих видів покарання чинним законом не передбачено такої умови, як брак обтяжливих обставин, а строк або вид покарання при цьому не може перевищувати двох третин максимального строку або виду найбільш суворого покарання у вигляді позбавлення волі, передбаченого відповідною статтею Кримінального кодексу. Крім того, слід зазначити, що справи обвинувачених, які уклали досудові угоди про співпрацю, можуть бути розглянуті в рамках окремого провадження, що забезпечить їм та членам їх родин захист від помсти інших учасників злочинної організації чи угруповання.

Чому ж тоді у Росії, як свідчить практика, укладених угод з правосуддям наразі одиниці? Більшість науковців у Росії визнають, що законодавче закріплення інституту досудової угоди про співпрацю є, безперечно, важливим кроком на шляху вдосконалення кримінального судочинства. Проте вони звертають увагу на необхідність приділяти особливу увагу подальшій розробці його механізмів та недопущенню зловживань при укладенні таких угод як з боку правоохоронних органів, так і з боку винних осіб. Справді, законодавчі новели далекі від досконалості. Виникає немало питань у зв'язку з дотриманням прав інших учасників кримінального судочинства, порядком укладення угоди, процедурою судового розгляду, призначенням покарання, оскарженням судових постанов тощо.

Так, основна критика цієї процедури полягає в тому, що існує імовірність обмови невинних людей підозрюваними чи обвинуваченими. Не секрет, що суди

часто виносять обвинувальні вироки на підставі свідчень одного лише свідка чи потерпілого, за браку інших доказів. Підозрюваний чи обвинувачений може вказати на кого завгодно і сказати, що людина є організатором злочинної групи. З огляду на це, слід ретельно перевіряти, чи не було написано заяву про співпрацю зі слідством примусово, чи не обмовляє підозрюваний чи обвинувачений іншу особу [2].

Крім того, увага науковців звертається на гарантії принципу рівності сторін. Так, кримінальне судочинство передбачає надання сторонам – як стороні обвинувачення, так і стороні захисту – рівних процесуальних можливостей захисту своїх прав і законних інтересів. У судовому розгляді сторону обвинувачення, крім прокурора, представляє, зокрема, потерпілий. Правомірність укладення угоди про співпрацю з підозрюваним або обвинуваченим без участі і волевиявлення потерпілого, надання йому можливості активно захищати свою позицію за справою в судовому розгляді, у тому числі шляхом участі в дослідженні доказів, з точки зору дотримання конституційних вимог і норм міжнародного права вельми сумнівна. При укладенні угоди про співпрацю про потерпілого не згадується взагалі. Потерпілого навіть немає серед суб'єктів, які мають право оскаржити факт укладення угоди, її зміст, а це вже серйозний недолік. Видається, що це створює умови для порушення прав потерпілого і не узгоджується з вимогою справедливості правосуддя [3]. Беручи до уваги конституційне право на доступ потерпілої особи до правосуддя, умовою укладення угоди про співпрацю з підозрілим або обвинуваченим повинна бути, на наш погляд, згода потерпілих від злочину.

Аналіз норм КПК РФ [4] та КК РФ [5] свідчить, що застосовуючи інститут угоди про співпрацю при тому правовому регулюванні, яке існує сьогодні, можна зіткнутися із серйозними юридичними труднощами. Річ у тім, що при укладенні досудової угоди про співпрацю строк або розмір покарання не може перевищувати половини (чи 2/3, якщо відповідною статтею КК РФ передбачено довічне позбавлення волі або смертна кара) максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання лише за відсутності обтяжливих обставин. У той самий час до числа обтяжливих обставин у КК РФ поміж іншим належать: учинення злочину в складі групи осіб, у тому числі за попередньою змовою, організованої групи чи злочинної спільноти; учинення злочину з використанням зброї, бойових припасів, вибухових речовин, спеціально виготовлених технічних засобів; і застосування фізичного або психічного примусу тощо. Беручи до уваги концептуальну спрямованість інституту угоди про співпрацю на протидію організованим формам злочинності, подібні обтяжливі обставини типові і зустрічаються практично за всіма справами, у яких передбачається застосовувати цю новацію. Таким чином, збереження такої умови для укладення угоди і призначення скороченого покарання, за відсутності обтяжливих покарання обставин, практично блокує застосування досудової угоди зі слідством. Тому, на нашу думку, при внесенні змін у законодавство України щодо встановлення інституту досудової угоди про співпрацю слід зазначити, що у разі ухвали вироку з урахуванням виконаної обвинуваченим угоди про співпрацю окремі обтяжливі покарання обставини судом можуть не враховуватися.

Зауважимо, що також серйозною перешкодою для практичної реалізації нового правового інституту може бути запропонований аналізованим законом підхід, який по суті заперечує саму ідею співпраці, оскільки враховує інтереси лише сторони обвинувачення і не містить механізму захисту інтересів обвинуваченого, який виконав свої зобов'язання за угодою про співпрацю. Річ у тім, що законодавство РФ детально регламентує зміст подання прокурора, вимагає описати в ньому не тільки характер і межі сприяння обвинуваченого слідству, а й значення співпраці з обвинуваченим для розкриття і розслідування злочинів, викриття та кримінального переслідування інших співучасників злочину, розшуку майна, здобутого злочинним способом, а також злочинів і кримінальних справ, виявлених або порушених у результаті співпраці з обвинуваченим. Таким чином, можливість застосування особливого порядку розгляду кримінальної справи залежить не тільки від виконання обвинуваченим узятих на себе зобов'язань, а й від низки інших, не залежних від обвинуваченого обставин. Адже те, як буде використана інформація, отримана від обвинуваченого, чи буде вона використана взагалі і які будуть результати її використання – ці та подібні питання, очевидно, перебувають за межами зобов'язань, прийнятих на себе обвинуваченим, що підписав досудову угоду про співпрацю. Більше того, можна заздалегідь передбачити, що через низку об'єктивних і суб'єктивних чинників слідство не завжди зможе результативно використовувати інформацію, отриману в рамках співпраці з обвинуваченим. Результати співпраці з обвинуваченим, який сумлінно виконав узяті на себе за угодою про співпрацю зобов'язання, не пови-

нні впливати на рішення про те, чи заслуговує він особливого порядку розгляду справи, оскільки досягнення цих результатів не залежить від волі обвинуваченого. Якщо цю ситуацію не виправити, скоріш за все такий правовий інститут, як досудова угода про співпрацю, не зможе діяти, оскільки злочинці зрозуміють, що ніяких гарантій відповідно до цієї угоди вони не матимуть, а ризик свідчити проти співників занадто високий, щоб піти на нього без гарантій відповідного захисту та зниження розміру покарання. Справді, така модель навряд чи сприятиме активності обвинувачених в укладенні угод. Слід ураховувати, що можливість умовного засудження обвинуваченого або звільнення його від відбування покарання залежить тільки від ухвали суду, оскільки той або інший результат справи не є предметом досудової угоди про співпрацю. Можливо, було б правильним передати повноваження щодо укладення досудової угоди про співпрацю суду. Отже, вельми невизначену перспективу судового розгляду кримінальної справи і брак положень про відповідальність державних органів за недотримання умов підписаної прокурором угоди слід визнати головним недоліком існуючого механізму реалізації досудової угоди про співпрацю.

Та й взагалі, у запропонованому вигляді цей документ ніякою угодою по суті не є, оскільки в ньому бракує зобов'язань однієї зі сторін (прокурора). Складається враження, що автори закону просто не звернули уваги на те, що угода сторін за визначенням має передбачати їхні взаємні зобов'язання.

Крім того, до недоліків правового забезпечення інституту досудової угоди, на нашу думку, можна віднести нелогічність процедури оскарження поста-

нови слідчого про відмову в задоволенні клопотання про укладення досудової угоди про співпрацю. Слідчий, отримуючи від підозрюваного, обвинуваченого чи захисника клопотання про укладення угоди про співпрацю, повинен узгодити його з керівником слідчого органу і лише потім направити прокурору. Однак слідчий може й відмовити в задоволенні цього клопотання. Логічно уявити, якщо для задоволення клопотання потрібне узгодження з керівником слідчого органу, то для відмови в задоволенні також потрібно хоча б неформальне узгодження з керівником. За логікою всього інституту досудового слідства керівник повинен бути згоден з усіма рішеннями, прийнятими слідчим. Однак у КПК РФ встановлено, що постанова слідчого про відмову в задоволенні клопотання про укладення досудової угоди про співпрацю може бути оскаржена керівнику слідчого органу, тобто фактично особі, під чиїм керівництвом це рішення і приймалося. Немає чіткої вказівки в цьому кодексі РФ і на необхідність інформувати прокурора про заявлене клопотання в тому випадку, якщо слідчий відмовив у його задоволенні.

Крім зазначених у цій статті слабких сторін нового кримінально-процесуального інституту в РФ, законодавець оминув увагою ще низку проблем, розглянути які в рамках однієї статті неможливо. Але, підбиваючи підсумки, хотілося б погодитись з тими науковцями, які зазначають, що новий кримінально-процесуальний інститут досудової угоди про співпрацю в тому вигляді, у якому він закріплений в КПК РФ, за формою та змістом здатний лише частково досягти тієї мети, яку закладав законодавець [3].

З огляду на вищезазначене, на нашу думку, в Україні доцільно ввести осо-

бливий порядок винесення судового рішення при укладенні досудової угоди про співпрацю, що значно розширить можливості використання норм кримінального та кримінально-процесуального законодавства у протидії організованій злочинності, зокрема у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Слід зазначити, що якби норма про досудову угоду про співпрацю існувала в нашому законодавстві і особи, які входять до злочинних організацій та угруповань, користувалися нею, то це сприяло б розвантаженню правоохоронних та судових органів. По-перше, тоді розкривалися б швидше найскладніші злочини; по-друге, попереджались нові, оскільки виявиться знешкодженним весь ланцюжок злочинної організації чи угруповання – від організатора до виконавців; і по-третє, відшкодовувалися б збитки, завдані внаслідок злочинної діяльності державі і потерпілим, а це не малі кошти.

Слід зазначити, що в нашому законодавстві, зокрема в ст. 14 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [6], передбачене використання осіб, що входять до організованих злочинних угруповань у боротьбі з організованою злочинністю, які можуть бути частково або повністю звільнені від кримінальної відповідальності та покарання, якщо в процесі оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування чи судового розгляду справ вони сприятимуть викриттю організованих злочинних угруповань та вчинених ними злочинів, притягненню винних до відповідальності, відшкодуванню шкоди фізичним та юридичним особам і державі як захід щодо забезпечення боротьби з організованою злочинністю, які мають право ви-

користувати спеціальні підрозділи для боротьби з організованою злочинністю органів внутрішніх справ і Служби безпеки України, якщо інших заходів для розкриття організованої злочинності та притягнення винних до відповідальності недостатньо. Проте однією з умов закриття кримінальних справ у такому разі є скоєння нетяжких і середньої тяжкості злочинів, які передбачені Кримінальним кодексом України. Але цим Законом не передбачено заходів, які були б спрямовані на скорочення строку кримінального покарання і поширення заходів державного захисту стосовно осіб, які притягуються правоохоронними органами до співпраці та входять до складу організованих груп і злочинних співтовариств, що сьогодні є актуальним. У зв'язку з викладеним, пропонуємо внести відповідні зміни до кримінально-процесуального законодавства, а саме доповнити КПК України нормами, у яких визначити порядок подання клопотання про укладення досудової угоди про співпрацю та підстави застосування особливого порядку проведення судового засідання і винесення судової ухвали за кримінальною справою стосовно обвинуваченого, з яким укладено досудову угоду про співпрацю.

Внесення відповідних змін до КК та КПК України щодо встановлення та регламентації такого інституту, як досудова угода про співпрацю, зроблять правдивою завчену фразу слідчих «щиросердне зізнання пом'якшує покарання». Неправильно було б сказати, що зі злочинцями не домовляються і нині. Але це, якщо так можна висловитися, усний договір. Тобто сторонам треба вірити одне одному, як то кажуть, на слово. А в підсумку слідчий може і не виконати своєї обіцянки знизити термін покарання, пояснюючи свій вчинок тим, що не погодився суддя. У протилежному разі обіцянки слідства будуть закріплені письмово й матимуть певну правову силу.

Підбиваючи підсумки, слід зауважити, що досудові угоди про співпрацю справді є ефективним способом боротьби з організованою злочинністю, зокрема й у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що підтверджено зарубіжним досвідом, і їх використання заслуговує на закріплення на законодавчому рівні в нашій країні, але варто враховувати як позитивний, так і негативний досвід зарубіжних країн щодо цього питання, щоб не повторювати їхніх помилок.

Література

1. *Карпец И. И.* Преступления международного характера. – М.: Юрид. лит., 1979. – 264 с.
2. *Шипилов Е.* Сотрудничество со следствием на законных основаниях [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.gudok.ru>
3. *Великий Д. П.* Досудебное соглашение о сотрудничестве в российском уголовном процессе // Журнал Российского права. – 2010. – №2.
4. Уголовно-процессуальный кодекс РФ // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.consultant.ru>
5. Уголовный кодекс РФ // [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.consultant.ru>
6. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>